

p. 17

M. d. v.
W. d. f.

19
A. d. v. f. d. v.
W. d. f. d. v.
W. d. f. d. v.

2
Magni Turci,

h. e.

MAHOMEDIS SECUNDI,

Turcarum Imperatoris,
quæ extant

EPISTOLÆ,

à

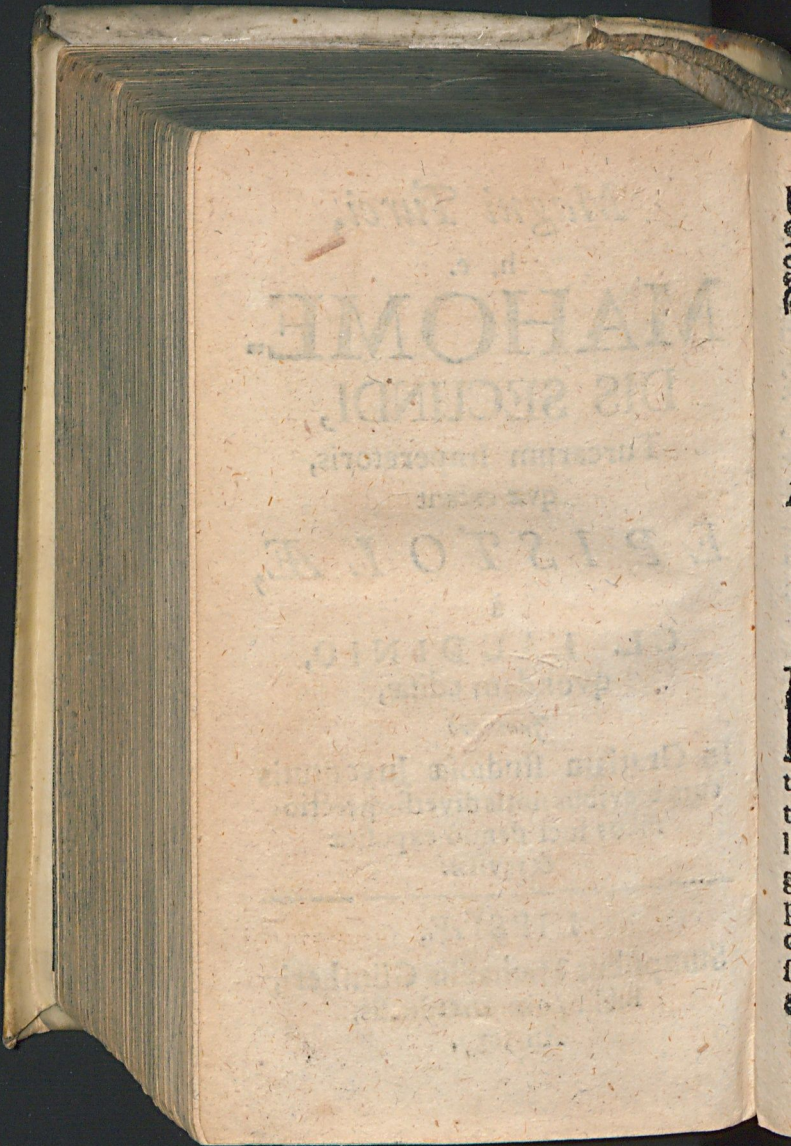
CL. LAUDINIO,
quondam editæ,

Nunc vero

In Gratiam studiosæ Juventutis
cum brevibus notis diversisq; lectio-
nibus luci denuò expositæ
& revisæ.

LIPSIÆ,

Sumptibus Michaëlis Güntheri,
Bibliopolæ Dresdensis,
An. 1689.

MAHOMED
 DAS SECHSSTE
 THEIL
 VON
 DER
 GESCHICHTE
 DER
 ARABER
 VON
 DER
 ERSTEN
 ANFANG
 BIS
 ZUM
 ABGANG
 DER
 DYNAMISCHEN
 PERIODE
 VON
 622
 BIS
 1517
 VON
 DR. THEODOR
 VON
 HILDEBRANDT
 VERLAG
 VON
 FRIEDRICH
 SCHÖNEBACHER
 IN
 WÜRZBURG
 1851

LAUDINII,
Equitis Hierosolymitani,
ad
Francinum Beltrandum, Comitem,
in
Epistolas Magni Turci
P R Æ F A T I O.

E Pistolas à me nuper in lucem editas, ad quem potius mitterem, Francine, quam ad te, habui neminem, in quibus non tam mihi laus scribendi, quam voluptas quaesita est. Nam cum mei gratiâ colligendi Cicianum, Campaniz opidum (a) secessissem, has quidem per ocium minus accuratè scriptas edidi; ut & tibi solitudinis & studiorum rationem non invitè

A 2

red-

redderemus. Commentarios vero, quos olim ad summum Pontificem scribere aggressus fueram, ut in aliud tempus remitterem, suscepti operis magnitudo effecit. At scio, me tamen hæc in re multorum maledictis exponi. Adeo perversa hominum ingenia sunt, ut nemo ex conscientia recti, sed frontis arbitrio quisque judicet. Sic ubi jam pridem verum amissimus, hoc de me posteris iudicium relinquo: Nunc pueri nasum (b) Rhinocerotis habent.

Argumentum Epistolarum.

MAhometes Turcorum (c) Imperator, cui postea ex magnitudine rerum gestarum Magnus Turcus cognomen (d) fuit, cum Asiâ potiretur, exauctis (e) paterni regni viribus, in Europam copias ingentes per Hellespontum classe trajecit, quibus mox Byzantium, (f) nobilissimam Constantinæ urbem,

vi

Magni Turci.

vi captam expugnavit. Myfiam ve-
rò utramque, Galathas, Thraciam,
Achajam, Peloponesum, Acarna-
nas, Ætolos, Ambraciam, Epirum:
atque omne Illyricum latus in po-
testatem redegit. Afiz verò mino-
ris regna circiter duodecim obti-
nuit: Pontum, Bithyniam, Cappa-
dociam, Paphlagoniam, Ciliciam,
Pamphyliam, Lyciam, Cariam, Ly-
diam, Phrygiam, atq; omnem Hel-
lespontum, quibus imperavit. (g)
Epistolas verò ad innumeras orbis
gentes plurimas dictavit, partim Sy-
ro Græco sermone compositas: par-
tim etiam Scythicâ lingvâ scriptas:
quas quidam LAUDINIUS (h) eqves
Hierosolymitanus, (i) earum post
sententias affecutus, Latinas edi-
dit.

I.

*Turcus Zancassano (k) Regi Per-
sarum.*

AUDIO, te ad Leptam, Euphrate
superato, copias ingentes tra-
A 3 je-

jecisse, quibus mox Parthorum fines ingressus omnia belli incendio latè vastaveris, ac tuorum impetu facto exercitum in Armeniam traduxisse: (1) atq̄ve post urbium direptiones, vicos, oppida & agros in prædam militum divisisse. Te quidem miror, non victoris animum, sed prædonis ostendere. Nos tamen ex omni Græcia delectu habito, adversum te configere paramus: ut æquis viribus cum hoste contendas. Turpissimum quippe ducimus; maximos atq̄ve opulentissimos Reges latronum bella imitari.

II.

Zancassanus Turco.

CUM sub radicibus Tauri castra posuisssem, mox ad Ctesiphontem (m) oppugnandam cum exercitu magnâ celeritate contendere fines præterea Armentorum latè depopulatus, ut metu nobis omnia pa-

parerent. Quo magis miror ipse,
ex quò(n) belli jure tot ac tanta gestis-
simus, abs te factum meum accusa-
ri. Non enim ex hoste laudem, sed
victoriam querimus.

III.

Turcus Zancassano.

Ad Ciliciæ angustias cum exer-
citu perveni: quo in loco Da-
rium (o) Alexander magnus
memorabili clade superavit. Nec
aliam nobis fortunam belli pollice-
mur: qui Alexandrum felicitate ac
rerum gestarum gloriâ æqvavimus.
Non enim multitudine imperitâ res
magnæ geruntur: sed in virtute
paucorum victoria sita est.

IV.

Zancassanus Turco.

Cum ad vires ipse meas respi-
cio, ac magnitudinem rerum
gestarum, quibus Deos imor-
tales felicitate æqvavi: temerarios
qui-

quidem tuos apparatus minimi duc-
co, qui eo semper usus sum invictis-
simo exercitu: cujus virtute regum
fortunatissimus appellarer. Bactria-
nos (p) omnes, Persas, Medos, Ar-
menios, Parthos, ac universam pe-
nè orientem armis subegi: so-
lusqve post Alexandrum bella gen-
tibus indixi. Tu verò superiore
loci fortuna ad Ciliciæ angustias
gloriarì desine. Indus Elephas Cu-
licem non timet. Nec verò tam dif-
ficile quicquam est, vel arduum,
quod non pertinax militum opera
expugnet. Virtus profecto nihil in-
vium (q) habet.

V.

Sexuares, Rex Armenia, Turco.

ORatores nostros ad Zancassa-
num misimus Ctesiphon-
tem (r): qui apparatu incredi-
bili Mesopotamiam ingressus Baby-
lonem & Carras magnâ vi oppu-
gnare contendit. Syriam præterea
omnem

omnem & Ægyptum in prædam sibi destinavit. Nusquam adeo innumerabiles copias, tamque ingentes exercitus in unum coactos esse memoriâ proditum est: ut Xerxem, Darium, Pyrrhum (s) & Alexandrû magnitudine virium (r) facile superârit. Accedunt his millia equitum sexcenta, ac totidem peditum. Apparatus verò bellimagnificus & locuples; Tentoria gemmis ac vario lapillorum genere distincta regiam supellectilem ostendunt. Pellices in contuberniis (u) ultra septingentas totidemque pueros, adesse memorant. Eunuchi præterea cum metatoribus (x) impedimenta secuti ad sex millia referuntur. Arma etiam cuiusque generis ad usus castrorum, affirmant: Gallicos thoraces, Numantina Hispanorum scuta: Latinas ocreas: Sagittas Cydonum Cretenses: arcus Parthicos: & Ægyptiorum sarissas. Hæc tibi omnia

per speculatores nostros quàm diligenti-
 simè cognita nunciamus. Quis enim
 adversus eum temerè quicquam
 audeat, qui cum Diis ipsis de Imperio
 certare videatur? Aut quisnam rebus
 suis consulere sedulo non (y) labore-
 t, ob incuriam, facile perituris?

VI.

Turcus Sexuari.

QUæ nobis de apparatu Zan-
 cassani per legatos significâ-
 sti, militum quidem nostro-
 rum animos auxêre: quibus ad diri-
 pienda hostium castra spes longè
 melior ac belli fiducia major acces-
 serit. Pellices verò, gemmas atqve
 exercitus ornamenta nihil ad victo-
 riam conferre existimo. Quæ cum
 hostibus impedimento sint: (x) ut-
 pote lascivæ Veneris facilia arma,
 vanzqve divitiarum ostentationes:
 nostrorum potius animos ad præ-
 dam accendere videntur. Nec ta-
 men

men de apparatu regio, nec deliciis contendimus: sed de victoria ac militum virtute, quibus regna parari solent. Copias insuper, quas ad eò innumerabiles recensuisti, facile contemnimus, exemplo Alexandri Magni, qui militum suorum acerbâ paucitate promiscuam Darii multitudinem strenuè superavit. Nimirum ideò: quoniam imperita multitudo ad fugâ promptior est, quàm ad victoriam.

VII.

Soldanus (b) Turco.

CUM tot usque victorias & rerum gestarum magnitudinem ipse de te audiã: nullâ quidem ratione satis adduci possum, ut credam, hæc vel tuâ vel militû virtute geri: sed fortunâ profectò, quæ in omni re dominatur. Neque tamen ipse tuis laudibus invideo. Quis enim virtutem etiam in hoste non probet? Sed ea quippè est rerum,

humanarum imbecillitas: ut nisi cuncta fati necessitate regantur, fortunæ potiùs omnia ludibrio exposita sint: quàm aut (c) prudentia hominum, aut consilio rectè gubernari queant.

VIII.

Turcus Soldano.

Longè quidem aberras, si eos, qui res consultò agunt, fati omnia credere existimas. Virtus profectò nunquàm fortunâ regitur: sed ratio ipsa animi est, quæ in cunctis dominatur, & quàm cæteris animantibus ad Deos propiùs accedimus. Tu verò (d) eorum, quæ tot ac tanta gessimus, rationem accipe. Si nobis speculatores & vigiles non desunt: nobis etiam miles veteranus adest: si tyro quivis ex omni numero delectus: præterea exercitus ingens vincere assuetus, vinci verò nunquàm: & qui longas hyemes sub pellibus durissimè agat: ac maximis sæpè itineribus,

ribus, periculis, laboribus & vigiliis,
terrâ mariqve expositus : nulla-
qve bellandi intermissione fatiga-
tus : Cujus acies nunquam loco
cesserit: nec porro (s. pedem referre
audeat : qui frigoris, æstus ac inedia
patientissimus : nec fractus in ad-
versis, nec in secundis elatus ; Qui
mala postremò omnia virtute su-
peravit : & longinqua domo mili-
tia tot innumeras orbis gentes & in-
credibiles sæpè hostium exercitus
fuderit : cujus ipse gratia universi
penè orientis Imperator constitu-
tus sum. Si hæc igitur omnia fortu-
nam vocas, & casu evenire putas : fa-
teor, cuncta æquidem fortuna ludii-
brio agi.

IX.

Turcus Pontifici Romano. (g)

COrinthum urbem Achajæ no-
bilissimam, Ætolos, Acarna-
nes, Macedoniam atq; omnem
Peloponnesum armis invasimus : vi-
cos prætereà, agros & oppida late

incendio depopulati: ut mox in Italiam bellum transferamus. Hæc tibi omnia cum summo Christianorum metu ac detrimento nunciamus.

X.

Pontifex Romanus Turco.

Quod Græciam omnem ferro igniq; vastaveris: non tam crudelitatem in hac re tuam, quàm tot urbium direptiones ulcisci paramus. Neque etenim victor hostibus ignoscere poteras, qui tuis etiam immanitate, scelere atque libidine nunquam pepercisti. Nec enim pium fasvé quicquam apud homines esse potest, cui neglecta religione Deus in contemptu sit. Nos tamen nullum à te bellum in Italia metuimus. Facile enim scelerata hominum arma contemnit, qui DEI numine ac præsidio tutus est.

XI.

Turcus Pontifici Romano.

FRustrà per Deos immortales nobiscum agis: qui nec tecum de pietate, nec de religione, nec iustitia, sed de imperio contendimus. Uter armis victor extiterit, justior eidem belli causa debetur. Crudelitatem verò, uti etiam scelera (quæ duo nobis gravissima objecisti) idè in captivos exercemus: ut eum esse me, re quidem experiantur, quem verbis homines prædicant.

XII.

Pontifex Romanus Turco.

ET si tecum nobis justissima belli causa est: non pari tamen scelerè, vel (h) etiam ipsa libidine regnandi, sed pro tuenda hominum libertate arma sumimus. Quis enim mores tyranni perditissimos æquo animo ferat? Nam quod plerumque in cæteris usu venit: ut
vel

vel metu, vel odio, nonnunquam etiam irâ in subditos acerbiores reddantur. Ipse omnibus spontè immanior es, qui crudelitate potius quàm victoriâ gloriaris: ac eâ (tanquàm parum sit admisisse,) captivis etiam semper calamitates exprobrâsti. Meritas igitur pœnas exsolves. Ultor enim scelerum DEUS vindictæ tarditatem supplicii gravitate compensat.

XIII.

Turcus Venetis.

AD Patras ingenti cum exercitu veni. Vidi & vici. Hæc vobis cum maximo Reipublicæ detrimento nunciamus.

XIV.

Veneti Turco.

NEc belli usu, nec virtute militum, sed fortunâ nos ad Patras superâsti. Quæ cum minimè sit in potestate hominum sita, eandem ipse rerum vicissitudinem, quâ
nunc

nutric levissimè omnium stolidissimus gloriaris, expecta. Parum enim laudis victoria habet, in quâ plus fortunæ ludibrio actum est: quàm hominum virtute seu consilio provisum.

XV.

Turcus Græciæ Magistratibus.

Non pigebit vos tandem ab armis discedere, quos toties à me victos acie, bellum adhuc reparare audio. Victores enim arma decet inferre: Victos autem obtemperare legibus. Tutius igitur vobis esse ducimus: æquas pacis conditiones accipere, quàm si rursum à me bello superati, pacem simul & arma amiseritis. Nam seera nimis est post Cladem (i) deliberatio.

XVI.

Græciæ Magistratus Turco.

Nec prius ab armis discedemus, quàm tecum bello congressi propul-

pulsemus injurias, quibus nos abs te victos fuisse toties tuâ ex demētia(k) gloriaris. Dubios enim rerum eventus & communem belli fortunam non ignoras. Pacem verò, quam ut victis obtulisti, recusamus. Minimè quidem rei gerendæ consilia, apud hostes querenda sunt.

XVII.

Turcus Venetis

CLasse vestrâ, quam ad belli navalis usum maximam comparâstis, Lyciæ maritima infestari audio: ac vos latè regni mei fines depopulatos. Athaliâ, Pamphiliæ urbem, armis circumfedissee. Videte, obsecro, quos tandem exitus hæc habitura sint. Aliena temerè oppugnat, qui agrè sua bello tuetur. Vos namque post amissam Calcidem, servare potius rempublicam ac nominis dignitatem retinere oportet, quam armis imperium querere.

XVIII.

XVIII.

Veneti Turco.

NEC Peloponnesus, nec Chal-
cis, jam pridem bello amif-
fæ, nos ab oppugnatione de-
terrent: quas non ipsa virtute,
militum, nec viribus expugnatas,
sed facta nostrorum deditio in-
potestatem redegisti. Nos tamen,
qui non armis perfidiam, sed victo-
riam quærimus: omnia tuis infesta
terrâ mariqve classe reddidimus.
Nihil enim ad generosi Principis ani-
mum virtutis accedit: qui non jure
belli captas urbes, sed infidiis pro-
ditas in deditioem accepit

XIX.

Turcus (1) Genuensibus.

AUDIO Menedorum, vestros
apud cives, gravi mei nominis
contumeliâ sæpè concionari:
tanquam nos injuriâ aliquâ maledi-
cendo afficiat. Erratis vehemen-
ter, non enim maledictis vobis-
cum,

cum, sed armis contendimus. Atque is de se facile rumores in hoste contemnit: qui regnandi libidine nullam jampridem apud homines infamiam declinavit.

XX.

Genueses Turco.

Nec Patrum auctoritate Menodorus, nec urbis decreto cives te nostri probris omnibus insectantur: sed privato quodam & inexpiabili odio, quo tibi omnes ad injuriam provocasti. Nos verò non maledictis injurias, sed armis propulsamus. (m) Parum tamen, nostram sententiam, rei conducit, qui de te ferantur in concionibus rumores. Nullam quidem honesti rationem exigit vitæ malè actæ turpitude.

XXI.

Turcus Nariciis.

Dementiam vestram, non bellimetum accusamus, Naricii, qui

Magni Turci.

21

qui â me vobis arma ultrò inferri
persvasi estis, tanquam nunc sibi in
mures prædam leo meditetur. Non
pudet igitur vos culices in Elephan-
tem configere?

XXII.

Naricii Turco.

UTinam vilis prædæ Naritios
contemneres, ipsi enim ad vi-
res parum tuas respiceremus.
Sed nobis (n)ignosce tot mala in ho-
ste perpeffis. Nos quidem præterita
futurorum rationem habere com-
pellunt.

XXIII.

Turcus Corcyrensis.

FAssi mihi estis injuriam Corcy-
renses, qui Ambraciæ fines & la-
tè Acarnanum agros depopula-
ti, omnia in prædam diripuistis:
cum tamen ipse vobis toties antea
ignovissem. Sed qui prius injurias
intulère, graviores ipsi expectent,
neceffe est.

XXIV

XXIV.

Corcyrenses Turco.

ERras vehementer, si nos tibi
 fassos injuriam tantum existi-
 mas, nec tuorum clades & belli
 detrimenta retulisse. (o) Nos ideo ad-
 versum te prius arma sumpsimus, ut
 graviora in hostem moliamur. Ne-
 que enim tyranni crudelitatem fer-
 re æquo animo possumus: qui nul-
 lo immanitatis, scelere ac libidinis
 genere omisso, vim omnibus attu-
 lerit.

XXV.

Turcus Regi Cypriorum.

AD Kalendas Sextiles cum
 exercitu in Ciliciam perveni:
 ut Tarsum, (p)urbem opu-
 lentissimam, expugnarem. Lupum
 vero, classis tuæ legatum, non longè
 à Phreatis (q) captum occidimus. Tu
 igitur, qui paternum Regnum ade-
 ptus es, nunc fortunæ levitatem

me-

metue. Nihil in humanis rebus
diuturnum atq̄ve idem felix esse
potest.

XXVI.

Rex Cypriorum Turco.

Cum bello Cyprum repete-
rem, nullis paterni Regni vi-
ribus hostem ad Ceraunia
vici, qui tunc meorum ope destitu-
tus, apud Carras exulabam. Mox
tamen insulam parvâ manu ingres-
sus, incredibiles hostium copias su-
peravi: ut me quidem omnes Eva-
goram antesse prædicarent. Nos
igitur omnia consultò gerimus ac
militum virtute: nec tam benè ge-
stis gloriamur, quàm futura provi-
demus. Tibi verò præsertim for-
tuna longè metuenda est, qui tot
rerum successibus ac nimia usus fe-
litate videris. Nam omnia fatis
committere, non tam homini incer-
tum est, quàm sæpè temerarium.

XXVII.

Turcus Methonensibus.

NEc urbem vestram, Methonenses, oppugnare, nec tamen ab exercitu nostro tutam esse volumus, donec belli diurnitate cives in odium arma verterint. Sic enim valetudine semper adversa laborantibus, mors certè langvoris tadio exoptatior est, quàm vitæ longitudo.

XXVIII.

Methonenses Turco.

Parvi quidem semper arma fecimus, quæ ignavis terrorem, fortibus vim nullam afferant. Tu tamen esse de nobis sollicitus desine, qui sine hostium consiliis adversa perferre didicimus. Scito præterea, nunquàm arma in odium verti, quibus adversus Tyrannum, patriam, libertatem, parentes ac liberos egregii cives tueantur.

XXIX.

Turcus Coronensibus.

Non pudet vos, Coronensis, ter
ad Mantineam acie superatos
vires & exercitus reparare. An-
ne ideo bellum semper geritis, ut
vinci toties serò (r) pœniteat. Si
verò pacis obtinendæ gratiâ in nos
arma sumpsisti, timori vestro
ignoscimus; Si rebus afflictis, vin-
cendi spe, insaniam accusamus.

XXX.

Coronensis Turco.

Qui bellum toties in hostes mo-
liuntur, pacis se quidem longè
omnium studiosissimos declarant.
Pax verò nulla civibus aut securitas
reddi potest, nisi pugna cum hosti-
bus commissâ. Nam belli semper
& pacis arbitria in victoriâ posita
sunt.

XXXI.

Turcus Florentinis.

Mercatores vestri, qui Galatis
& in Ponto negotiantur, ad
B nos,

nos, cum essemus Theſſalonicae, oratum miſere, ut illis veſtigalia à publicanis & commeatus omnes liberi eſſent. Nos igitur, quibus nihil pulchrius eſt, quàm in amicos liberalitatem oſtendere, veſtros cives libertate donavimus. Nam qui benè meritis de ſe beneficium contulit, is non tam aliquid exhibere, quàm referre gratiam videtur.

XXXII.

Florentini Turco.

Beneficiorum magnitudine à te profecto ſuperamur, gratitudine verò animi nequaquam. Nam dignum te aliquid in cives noſtros contuliſſe, id quidem multi fecimus ſemper: nos verò majora tibi viribus referre pluriſ hoc eſſe ducimus. Non magnitudine rei beneficium, ſed voluntas animi officio penſanda eſt.

XXXIII.

XXXIII.

Turcus Ponticis.

NAves, onerarias, quibus veluti propugnaculis maria infestabantur, captas in Ægæis ad vos remisimus, neque tamen per Deos immortales, ut aliquid ad gratiam contulisse videamur. Nobis quippe multo gloriosius est, liberaliter in omnes plura conferre, quam accipere.

XXXIV.

Pontici Turco.

Liberalitate in omnes uti, quid hercule aliud est, quam hominum gratiam promereri? Tu verò, navibus ad nos remissis, ex hostibus jam pridem, nunc belli socios reddidisti. Adeo pulchrum est injurias in gratiam commutare.

XXXV.

Turcus Cretenfibus.

Turpe quidem nobis est, Cretenfes, amicitiam colere, in
B 2 quâ

quâ bellum potius aduersus nos,
quam pacem ostenditis. Sed vide-
te, quæso, ne vobis temerarium sit,
eos mox, ut hostes formidare, quos
prius socios nullo jure contemp-
stis. Multos enim sæpè conatus sui
pœnituit.

XXXVI.

Cretenses Turco.

ET vim vi repellere, ac dolum
lolo necesse, nobis semper ma-
jorum instituto licuit; Neque
tamen amicitiam violamus, si ini-
micorum iniurias ulciscimur. Sed
quoniam pacto tu à nobis fidem exi-
gis, quam ipse nemini unquam an-
tea præstitisti?

XXXVII.

Turcus Chiis.

TRibuta vobis, Chii, remisimus.
Nam cum vestrorum erga nos
meritorum magnitudinem re-
spiceremus, vos quidem esse iusti-
mus immunes. Non enim ab ami-
cis

cis pecuniaz, sed fides exigenda est.

XXXVIII.

Chii Turco.

Non quod pro tua erga nos liberalitate optavimus, id enim votis minime assequeremur; Sed quod valuimus, gratias tibi immortales habemus & habebimus (f) impofterum. Ubi hoc nobis solatio est, quod facultate ab amicis, non liberalitate vincimur.

XXXIX.

Turcis Epidauriis.

ABydæos, Phrygas & Dardones, maris antea prædones, nunc classe ad Mylas interceptos, ac variis cruciatibus enecatos audio: id quidem à vobis jure belli factum existimârim. Liburnicas tamen ac biremes incendio absumpsisse turpissimum ducimus. Non enim bellum vobis cum navibus, quæ nihil

sentiant, sed cum Rectoribus (t) suis gerendum est.

XL.

Epidaurii Turco.

ET piratas jure belli captos & liburnicas incendio absumpsimus. Illos quidem, quod nos sæpè incursionibus infestârunt; Has verò, quod latrones finibus nostris invexerant. Par ergò duximus, naves cum rectoribus suis incendere, quæ prædam nostrorum ac spolia in Asiam avexissent. Arma enim, quibus oppugnamur, pro hostilibus (u) habenda sunt.

XLI.

Turcus Nauplensibus.

Non cessabitis ab injuriâ, Nauplenses, qui fines Achæorum ingressi multos crebris excursionibus mortales in prædam abduxistis. Quo pacto enim fieri potest, ut, qui metu clausi premuntur obsidione, victoris agros

agros & opida latè incendio vastaverint. Serò patriæ consulere videntur, qui desperatis rebus conantur extrema.

XLII.

Nauplenses Turco.

ET patriæ imprimis, ac civium salutem, quibus omnia debentur, vitam objecimus. Aut enim pro defensione reipub. salva nobis libertate, honestissimè cadendum est: Aut, depulso Tyranni jugo, pristinam retinebimus libertatem (x). Nihil verò pulchrius esse ducimus, quàm parentibus, liberis, rebus postremò omnibus patriæ libertatem antepone.

XLIII.

Turcius Pannonis.

Virtutem vestram, Pannonii, etsi bello maximam sapè declarastis, plus tamen vobis incommodi attulisse, quam boni quicquam

quam, usu didicistis. His verò, qui majores viribus animos gerunt, semper affuit (y) in bello temeritas.

XLIV.

Pannonii Turco.

Nec belli à te consilia, nec armorum, quibus oppugnamur, rationem ab hoste exigimus. Satis prudentiæ quidem (z) gerendis rebus habere existimantur, qui virtute animi & constantiâ victoriam sibi, cum laude pepererunt.

XLV.

Turcus Macedonibus.

Legati ad me vestra mandata, pertulere, quibus nos ad odium potius, quam ad gratiam provocastis. Vos enim toties victos & supplices decere magis videbatur, pacis condiciones recipere, quam ferre (a) impudentius. Turpe quidem est (b) calamitatibus affectos superbè cum victoribus agere.

XLVI.

XLVI.

Macedones Turco.

Nulla tecum nobis ex aqvo pax esse potest, qvo tueri patriæ libertatem studemus tu verò armis imperium qvære. Nec tamen nisi constanter & ingenue de republica loqvi possumus, qvî pulchrius libertate nihil apud homines esse ducimus. Commune hoc tyrannis vitium est, ut gravi semper odio liberas civitates infequantur.

XLVII.

Turcus Asiaticis.

ORatores vestri apud Zizicum legationem exposuère, qvî re ipsa vos hostes, verbis socios ad arma ostenditis. Aut igiturnaves lêngas qvàm primùm nobis subsidio mittatis (c) aut bellum eligatis. Neq; enim verbis semper amicorum voluntas, sed cum facto

B 5

opus

opus sit, tùm maximè rebus decla-
randa est.

XLVIII.

Asiatici Turco.

QUod multa coram per lega-
tos pollicemur, re autem
perpauca exhibemus, alte-
rum grati est, animi alterum inopiae
adscribendum. Munera verò ad
te per Nearchum misimus, quæ si
tuis animis fortassè minora vide-
buntur, nostris tamen viribus ma-
jora fuisse existimabis.

XLIX.

Turcus Bithyniis.

NEC ad belli usum naves, nec pe-
cunias in tempore misistis.
Tarditatem igitur vestram ac-
cusamus. Videte, obsecro, ne vo-
bis infensi reddantur, quos per ne-
gligentiam contemnere videmini.
Præstat enim, voluntaria semper in
hostes arma sumere, quàm multò
post (d) ad bellum cogi.

L. Bi,

L.

Bitynii Turco.

Naves ex omni numero viginti nuper incendio consumptas amisimus, reliquæ verò ad Maleam partim illis scopulis, partim etiam absorptæ profundum (e) in hostium conflictu perièrunt. Pecunias verò omnes belli diuturnitate exhausimus, ignosce igitur tot fortunæ calamitatibus affectis. Nullâ enim liberalitate uti possunt, qui extremâ rerum inopiâ laborant.

LI.

Turcus Delphicis.

Nec Apollinis vestri oracula, nec medicinæ autor Æsculapius vos omninò ab insania (f) liberabunt, qui rem adeò inconsultè gessistis, ut ne Minerva quidem ipsa consilium vobis in tanta dementiâ afferre queat. Nam corporis sæpè langviores ope adhibita

bitâ curantur, morbo vero animi vis
nulla mederi potest.

LII.

Delphici Turco.

Sapientia quidem à rebus geren-
dis plurimum distare videtur.
Nobis tamen, quod & medicis,
plerumq; evenit, qui aliorum mor-
bos ad sanitatem perducunt, sibi ve-
rò nequaquam medentur.

LIII.

Turcus Pergamenis.

Expeditionem adversum Euboï-
cos, Pergameni, suscepimus,
vos ideò nobis ad Marathonas
occurrere iussimus, ut, qui vestram
semper erga me fidem opportunè
declarastis, nunc etiam, cum opus
sit, celeritatem ostendatis. Duplex
illis gratia g) debetur, qui in dando
non solùm beneficio liberales, sed
etiam promptissimi in exhibendo vi-
dentur.

LIV.

Pergameni Turco.

CLasse ingenti ad bellum proficiscimur: ut vires non solum tuas augeamus, sed & Calcidenfes fortiùs oppugnentur. Illis autem gratiæ nequaquam habendæ sunt, qui, cum possint, quod iure debent, liberaliter exhibent.

Turcus Mitylenæis.

Fides vestra, Mitylenæi, etsi omni tempore nobis perspecta est, nunc tamen eam maximè declarastis: (h) quum quidem urbis portas hostibus occlusisse audio. Non enim aliorum perfidiam libenter imitamini, qui novis semper rebus student. Adeò pulchrum vobis est, amicitia jura simul tueri, atq; armis patriam defendere.

Mitylenæi Turco.

Mitylenæi, quibus, extincta omninò republica, sub (i) ty-

rannide perpetuò agendum est, fatius in potestate unius esse duxerunt, quàm multorum regna experiri. Fidem igitur nostram in hac re non tàm probare debes, quàm admirari prudentiam. Non enim eos libentes imitamur, qui morbo incurabili laborantes, multos sibi medicos adhibent, nullam tamen ad crebra remedia corporis valetudinem recipiunt.

LVII.

Turcus Amazoniis.

SI pro tuenda civium libertate, Amazonii, bellum adversus me susciperetis: non tàm vos ipse hostes judicarem, quàm egregios cives, pro patria, liberis ac parentibus àrma sumfisse. Sed nulla ratione persuaderi valemus, eos nunc virorum imperia recusare, quos olim regna fœminarum tamdiu pertulisse audio.

LVIII.

LVIII.

Amazonii Turco.

AMazonidum regna, quæ nobis ad contumeliam objicere videris, nos minimè aliis parere hortantur. Turpissimum quippe ducimus, viros fœminarum virtute (k) superari. Eos igitur invictos armis & principatu dignissimos arbitrare, apud quos etiam mulieres imperare didicerint.

LIX.

Turcus Illyricis.

NEc urbem vestram armis tueri, nec diutiùs obsidione premi sustinetis. Aut igitur victis leges accipiendæ sunt, aut arma tyranni propulsanda. Dementium sanè est, omnibus sociorum auxiliis atque ope destitutis, cum Republicæ detrimento bellum protrahere.

LX.

Illyrici Turco.

CUM nobis semper animus ad retinendam libertatem affuisse non ignores, spes adhuc nostras libenter amplectimur. Neque verò in deterius labi fortuna potest, ubi afflictis rebus opem afferre nequeas.

LXI.

Tarcus Rhodiis.

SI vobis eadem, quæ animi est, virium quoque magnitudo esset, vos longè quidem invictissimos ducerem. Sed cum viris, equis, armis, pecuniis & com meatu bella parentur, vestram magis fortunam respicere oportet, quam nos temerè in pugnam lacessere. Minime enim per ratio videtur, hostem posse animis, atque eundem viribus superare.

LXII.

LXII.

Rhodie Turco.

ET vires nobis atque animos semper affuisse, multis ac maximis tuorum cladibus non ignoras, omniaque ad necessarias rerum usus abunde comparavimus, ut non minus domi Rhodiorum prudentiam, quam foris in bello magnitudinem animi admirere, Nos vero, et si armis inferiores sumus, à te profectò fortunā, non virtute superamur.

LXIII.

Turcus Rhodis.

AUDIO vos, Rhodii, nunc fossas urbis ingentes, ac triplici vallo muros circumduxisse, portus vero geminos ad Mandrachium Colossi ferreis arctasse catenis, ut civitas ab incurfu hostium liberasset, & nos ab expugnatione vestri deterreamur. Res profectò memoratu dignissima. Quid enim pulchrius

chrius, quàm libertatem, patriam, liberos ac parentes, (servata republica) armis defendere? Sed quis vobis animus est, per Deos immortales, tam ingenti apparatu nostris viribus terrâ ac mari obsistere? Post Byzantium enim Lesbum, Peloponnesum & Chalcidem expugnatas, vos aliarum potius urbium fatum decet imitari, quàm exemplum cladis præbere. Nam qui viribus majora audent, temeritatis quidem pœnas sæpè dederunt,

LXIV.

Rhodii Turco.

GRæcorum nobis captivitatem non tam commemorare debet, quàm nos aliis in exemplum virtutis referre, qui justiore belli causa meliorem quoque rerum fiduciam gerimus. Te verò semel ad Choum, (m) bis armis ad Calymnum urbem vicimus. Soldani quoque, Babyloniorum regis, vires & ar-

& arma oblessi profligavimus. Ægyptiis verò, Syris & Phœnicibus navarchæ Rhodii bellum sæpè intulerunt. Noli igitur adversum innumeras orbis gentes victoribus fiduciam nobis exprobrare: quùm aliorum potius adversum te animos virtute nostrâ augeamus, quam ex captivorum commemoratione terreamur.

LXV.

Turcus Epiriis.

DYrrhachium, Apolloniam, atque omne Illyricum latus ab exercitu nostro infestari, nuper ex legatis Molossorum cognovimus, qui & viarum angustias latronibus obsideri, nihilquè intra Macedoniam tutum esse retulerunt. Nos verò, Epirii, jam pridem fatis omnia credidimus (*n*) ac jus in armis experimur. Quamobrem pristinæ virtutis memores decere vos magis arbitror, acceptas ulcisci injurias, quam de iis frustra per legatos

tos

tos verba facere. Non enim oratione, sed bello, vis hostium propulsanda est.

LXVI.

Epi. ii Turco.

SI nobis id quidem armis licuisset, acceptas ab hoste injurias ulcisci mallems, quam de his tecum, per legatos aere. Sed cum nullis viribus id aff qui valeamus, satius quidem esse duximus, pacem ab hostibus petere, quam bellum frustra moliri. Nam rectè omnia consiliis providisse non tam prudentiæ debet, quam fortitudinis, videri.

LXVII.

Turcus Dalmatis.

TRibuta vobis imperavimus, quæ cum sero nimis exhibeantur, officium vos facere (o) invitos ostenditis. Aut igitur fidem vestram, cum opus sit, re nobis comprobate; Aut bello vos hostes de-

declarabimus. Minimè enim decere videtur in amicitia dissimulatio.

LXVII.

Dalmatæ Turco.

Tarditatem minimè nostram accusare, sed inopiam debes. Nullo enim pacto exhibere tributa possunt, qui nullam cogendi pecunias facultatem habent. Quamobrem minimè hostes iudicandi sunt, qui fide tantum in amicos, liberalitate verò nulla, ob inopiam, utantur.

LXIX.

Turcus Apulis.

Brutiorum urbes atque omnem partem Apuliam jure belli repetimus, qui, ut Græcos armis subactos nostro adjecimus imperio, nunc eam quoque Italiae oram armis invadere paramus, quæ magna quondam Græcia vocitata est. Vos
igi.

igitur, Aborigines vestros pulcherrimè imitati, deditionem facite. Turpe quidem videtur egregiis civibus, ab instituto majorum ac patriæ legibus desciscere.

LXX.

Apuli Turco.

Qui omnia ex libidine agunt, jus, sibi quod est, in armis esse declarant. Tu verò, etsi nos Græcorum calamitatem sequi jubes, non tam nobis eorum leges, quàm regnum persuadere niteris. Sed nullo pacto fieri potest, ut tibi cæteris ad gratiã promptiores reddamur, qui captivos, omnibus à te suppliciiis affectos, inter varios cruciatus crudelissimè enecasti. Facile enim clementia, liberalitate & justitia regna parari solent; difficillimè (p) verò sub tyrannide armis retineri.

LXXI.

Turcus Brundusinis.

Por-

PORTUS nobilissimi ad navium receptacula, atque urbis vestrae situm, ex legatis Messapiorum cognovimus, vos idcirco, cum Hydruntinis, belli socios nobis ad arma pollicemur. Copias namque in Italiam trajicere paramus, quibus, ingenti comparato exercitu, victoriam consequamur. Minime igitur eum vos decet aspernari, quem ob justitiam sui diligere possint, atque hostes ob arma formidare.

LXXII.

Brundusini Turco.

NON pudet eos te belli nefarii socios in arma evocare, quos semper hostes omnium acerrimos habuisti? Detestanda quidem arma tyranni sunt, cui post victoriam inter crudelitatem, scelera & libidines, à captivis (9) mox ferendum est.

LXXIII.

LXXIII.

Turcus Syracusanis.

AUd o vos, Syracufani. cum Agrigentinis, Meffaniis & Cataneis aduerfum nos, pro restituenda Græcorum libertate, conspiraffe. Nos idcirco ex Peloponfo copias ingentes Syracufas trahere paramus, ut eos nunc hostes experiamini, quos prius socios nullo jure contempfitis.

LXXIV.

Syracusani Turco.

CUM gerendi belli fiducia aduerfum te arma sumperimus, nil temere profecto aggredi in hostem videmur, Nam qui iustus de imperio certant, promptiores ad victoriam redduntur.

LXXV:

Turcus Italiae Magistratibus.

Germaniam, Gallias & Hispaniam aduerfum nos concitasse au-

audio, illisqve vos ad bellum duces exhibuisse. Parum sibi quidem consulere videntur, qui temerè hostem in pugnam nullâ causâ laceſſunt.

LXXVI.

Italiæ Magistratus Turco.

JUſtiſſima nobiſtecum belli cauſa eſt, qui ſæviſſimi tyranni crudelitatem ac ſeclera deteſtantes, arma adverſum te, velut publicum naturæ hoſtem, ſumpſimus. Nec ſolùm cum Germanis, Gallis, Hiſpanis & univerſo occidente conſpiravimus, ſed liberas etiam civitates, per legatos adverſus Turcorum gentem undiq; ſolicitamus. Idcirco perſvâſi à nobis Chriſtianorum opulentiffimi Reges, coactis ad bellum viribus, populos in arma concitârunt, ut tot crudelitates tuas, furorem, cædes, libidinem, incendia, & urbium direptiones uiciſcantur, ac deſenſa hominum libertate, tuis ab injuriis orbem vindicemus. Juſtiſſima ſunt arma, quibus

C

publi-

publica omnium salus continetur.

LXXVII.

Turcus Regi Ferdinando.

EGregias laudes tuas, & invicti animi magnitudinem ac rerum gestarum gloriam libentissime accipio, qui cum toties bello hostes profligaveris, ea ratione vicisti, ut victis posses ignoscere, nec ut justissimam ultionis iram hostis publicus: verum animi clementiam quavis in te experiretur, & quod summum in Principe ducimus, fortunate adversa semper invictum praestitisti, minus etiam in secundis rebus elatum. Hæc ideo libenter commemoravimus, quoniam (r) sæpè etiam virtus in hoste laudatur.

LXXVIII.

Rex Ferdinandus Turco.

Et si pulcherrimum (s) esse dicimus, aliquo insigni merito ab

ab hostibus laudari, quod eorum
verius probamur testimonio & a-
micorum saepe iudicio fallimur. Nos
tamen verbis non tam gloriae volu-
ptatem quarimus, quam ut pro-
prium ex rebus gestis laudem asse-
quamur. Hoc verò libentissimè
complector, eum me tibi videri,
quem simul hostes ob virtutem ad-
mirari, & cives ob iustitiam colere
possint.

LXXIX.

Turcus Siculis.

Carthaginiensium duces, qui-
bus olim cum Romanis de Im-
perio orbis diu certatum est,
multis vos saepe cladibus affixere,
quod partium studia secutos a gre-
ge in fide retinerent. Nunc vero sub-
sidia Rhodiis ad Halicarnassum mi-
sisse audio, & comitatus omnes ad
belli usum navibus oneratis com-
portasse. Vos igitur hostes publi-
cos bello declarabimus, (t) ut, qui

nos frustra læserint, temeritatis pœnas luere cogantur. Non enim solum nobis tutum est, ab aliorum injuriis vindicare, sed hostibus etiam formidulosum.

LXXX.

Siculi Turco.

Nec contra te arma sumpsimus, quos nunc Rhodiis subsidia ad Halicarnassum misisse arguis, nec quempiam affecisse injuria videtur, si crudelissimo tyranno sociorum auxilia fidemque anteponimus. Noli igitur majorum perfidiam Siculis objicere, quã quidem ipse omnibus fidem datam ac jus jurandum semper violaveris. Nec eos minis perterrere debes, quibus promptius est ad arma injurias, quàm ad verba referre.

LXXXI.

Turcus Alexandrinis.

Mercatoribus vestris, Alexandrini, Pontum omnem & Asiã

fiam interdiximus. Nam cum Bithyniorum urbes aere alieno opprimerentur, legatos ad me Calliopolin quaestum misere, insuper negotiatorum usuras detestantes, quibus civitatum pecunia undiquaque exhauriantur. (u) Sanctius nobis (x) igitur visum est, ad multorum potius, quam ad paucorum, utilitatem respicere.)

LXXXII.

Alexandri Turco.

ET si minimè ad nos pertinere videtur, tecum de privatis rebus cognoscere, si tamen eadem gesta fuerunt, aut tentata, qua scribis. nec gratiam à nobis, nec odium in hac re promeris. Cuique enim pro arbitrio res sua agitur.

LXXXIII.

Turcus Tartaris.

Multi saepe usu venit, ut, vel metu aliquo aut necessitate, in ali-

os plerunqve deteriores fiant. Vobis autem natura loci tribuit, omnium esse pessimos, qui, velut incondita vulgi barbaries, nullis legibus tenemini. Cumqve ad nos nec pecunias, nec in tempore legatos miseritis, illas quidem exhiberi nobis per vim debere ostenditis.

LXXXIV.

Tartari Turco,

STultum est profectò, te à nobis pecunias exigere, qui aliorum spoliis ac raptò vivimus. Atqve ab his legationem frustra expectas, qui non orandi studium, sed belli gerendi curam foris suscipiunt. Mores præterea nostros jam admirari nequaquam debes, cum parum absint à ritu ferarum. Nam qui majorum instituto jus ipsum in armis habent, cædibus, prædâ ac rapinis pro legibus utuntur.

LXXXV.

LXXXV.

Turcus Atheniensibus.

Gymnasia vestra, Athenienses, quibus florentissimam republ. eximiasque Philosophiæ laudes assecuti estis, nos maximè hortari videbantur, (y) ut urbi vestræ ignosceremus, cum propter majorum sapientiam ac dignitatem, tum etiam ob studia bonarum artium, quas simul inventas Athenis ac perfectas accepimus. Sed cum vestrum semper in me odium ipse considero, beneficiis quidem vos potius irritare, quam ad gratiam promptiores mihi reddere videor. Idcirco agros Eleusina incendio latè depopulati, à Piræo ad Megaras, in prædam militum divisimus, mox urbem etiam pari fato direpturi. Hostis enim clementiam sæpè vincit delicti magnitudo.

C 4

LXXXVI.

Athenienses Turco.

Non odio quidem adversum te
 nitimur. (2) quid enim salva
 nobis libertate esse potest? Sed
 pro patriâ, liberis ac Parentibus,
 quibus omnia debentur, arma
 sumpsimus. Nec tecum hostili-
 ter agere videmur, si nostra defen-
 dimus, cum tu aliena oppugnes.
 Sed quid te maximè deceat, respi-
 cere oportet, non quid ipsi deli-
 querimus. Ignovit Sylla Athenis.
 Bis etiam Alexander veniâ digna-
 rus est. Quæ verò tua dici victo-
 ria potest, si nos belli præmium
 perdidideris? Debes igitur nos po-
 tius in exemplum pietatis servare,
 quò tibi facillè omnium animos &
 (a) gratiam conciliabis; quam cru-
 delitatem, libidinem & furorem in
 captivos ostendere, quibus Græ-
 cos adversum te odiò concitabis.
 Nos, quibus nulla ulterius belli fi-
 ducia

ducia est, nisi veniâ dignaberis, extrema fortiter audebimus. Quid enim pulchrius, aut in humanis usquam rebus jucundius esse potest, quam egregios cives & domesticos (b) pro salute omnium, sese intrepidos morti exponere?

LXXXVII.

Turcus Thebanis,

Direptionem Athenarum vos ægrè, Thebani, pertulisse audio, quos & belli socios & consiliorum in me participes, exitisse jam pridem persuasi sumus. (c) Vobis igitur, quibus ingens hostium metus incessit, idem rerum exitus ac fata debentur, paresque (d) cum Atheniensibus calamitates. Hæc ideò significavimus, (e) ut metu prius & scelerum conscientia, mox verò gravioribus suppliciis torqueamini.

LXXXVIII.

LXXXVIII.

Thebani Turco.

DEletis Atheniensibus non solum Thebanis animos, verum & Græcis omnibus, quorum sæpè libertatis auctores extitimus, vires ad bellum auxisti, qui, armorum rabie versi in furorem, te quidem in tot scelerum pœnas ultrò reposcunt. Solet etenim plerumque afflictis rebus ultima fati necessitas certam quoque miseris salutem polliceri. Nec faciliè tyranno parere consuecunt, qui aliis imperare didicerunt.

LXXXIX.

Tarcus Lacedæmoniis.

EXercitum, Lacedæmonii, quem ad Spartam oppugnandum sub Cleandro misimus, formidare vos audio: In quo peditum viginti millia delecta comparavimus, Equitum verò levis armaturæ

turæ, quorum etiam virtus in bello eximia, ac fides non tam sæpè nobis spectata est, quam hostibus formidolosa. Vos igitur, tot fortunæ calamitatibus affectos, ad rempublicam ac civium salutem respicere oportet, ne, si pristina majorum virtute bellum vobis supra vires adversum nos gerendum sit, mox temeritatis pœnas luere cogamini. Pulchrum enim est gratiam in iis ab hoste promereri, quæ, si facere recusamus, ad ea mox tamen inviti compellimur.

XC.

Lacedæmonii Turco.

CLeandro apud Laonas cum universo exercitu nostro deditionem nosmet sponte fecimus. Tutius enim Lacedæmonii esse duxerunt, hostium consilia admittere, quum salubria vi-

60 ¶ *Epistolas Magni Turci.*

derentur; quàm arma experiri.
Nec visa nobis potior victoria
est, quàm nullo Reipubl. detri-
mento patriam ab incendio belli
servasse.

*Epistolæ Magni Turci finiunt à
Laudinio, Equite Hierosoly-
mitano, editæ.*

Turci

TURCI VERSUS
ad Pium Papam.

F *Ata monent, stellasq; docent, avium-
que volatus:*

Totius subito malleus orbis ero.

Roma diu titubans magnis erroribus ejus

Decidet, & mundi desinet esse caput.

PII PAPÆ VERSUS
ad Turcum.

F *Ata silent, stellasq; tacent, nil pradi-
cat ales.*

*Solius est proprium noscere fata
DEI.*

(f) *Niteris incassum Petri subvertere na-
vem:*

*Fluctuat, at nunquam frangitur illa
ratis.*

M *Ahometes (non ille A-
rabs Pseudopropheta,
qui conspiratione Jo-
hannis Antiocheni, Sergiique
Ar-*

Arriani, hæreticorum, & cu-
 juldam Judæi Astronomi, Alco-
 ranum librum fecit: in quo an-
 no Domini DCXXIII. tempo-
 re Heraclii Imperatoris, & Ho-
 norii primi, Papæ, Saraceno-
 rum hæresin conflasse legitur:
 de quo alibi latius;) Sed Tur-
 carum Imperator, cognomen-
 to Bojuc, id est, magnus dictus,
 ex Othomannorum familia,
 natus, his annis novissimis,
 tempore Friderici tertii, Roma-
 norum Imperatoris, & Sixti
 quarti, Romani Pontificis, au-
 ctis paternis viribus, eas, quas
 Laudinium provincias, civita-
 tes, ducatus & regna enumeraf-
 se supra vidimus; suæ tyranni-
 di subjecit, Bizantiumque, im-
 perialem, nobilissimamque ci-
 vitatem, cruentissima bestia,
 cru.

crudelissime in vasis, Constantino & omni nobilitate, multoque Christiano populo interfecto. Hic filios duos, inter multos, legitimos reliquit, Baiffetum natu majorem & Zaliabum minorem, quem cum à paterno imperio excussisset, Baiffetus, Imperator Constantinopolitanus unà cum filio suo creatus, post mortem Patris, tale ejus sepulchro Bizantii inscribi fecit Epitaphium:

Qui vicinnumeros populos, tot regna, tot urbes
Solus, & immensi qui timor orbis eram.

Me rapuit, quæ cuncta rapit, mors improba: Sed sum

Virtute excelsa ductus ad astra tamen.

Major Alexander non me fuit, Hannibal
& non:

Fuderit Ausonios tot licet ille duces.

Vici

Vici victores Danaos; domuiq; feroces,
 Chaoniae populos, Sauromatasq; truces.
 Pannonius sensit, quâ tum surgebat in ar-
 mis

Vis mea, quæ Latio cognita nuper erat,
 Arsacida sensere manus; has sensit Arabs-
 que,

Et mea sunt Persæ cognita dela duci.
 Mens fuerat bellare Rhodon; superare su-
 perbam

Italiam; Sed non fata dedere modum.
 Heu mihi! Nam rapuit mors aspera, quæ-
 que sub alto

Pectore condideram sustulit (g) hora
 brevis.

Sic hominum fastus pereunt, (h) sic sche-
 mata, sicq;

Imperia, atq; aurum, quicquid est orbis
 habet.

In Magni Turci, quas Laudinius,
 Eqves Hierosolymitanus,
 vertit, Epistolas,

BREVES NOTÆ.

& quidem

I. In Præfationem.

a) Opidum) ab ope, sive opibus de-
 ductum unico p. soluta in oratione
 scribendum esse, ex veteribus Gram-
 maticis jamdudum eruditissimus
 demonstravit Becmannus, Origin.
 LL. Accidit autem, nescio quo-
 rum incuriâ, ut non tantum bonis
 in Autoribus, sed & in Lexicis, & li-
 bellis quibusdam Grammaticis, ge-
 minato p. scribatur Oppidum, quô
 ipso teneriorem, cum judicio care-
 at,

at, xratem facile decepi nemo non videt. Idem sentiendum de vocabulis: Comessor, Sollicitus, Suppellex, aliis, quæ extra versum, Comessor, Sollicitus, Suppellex, sed falso scribuntur. Monuimus idem in Programm. mense Majo 1677.

b) *Nasum Rhinocerotis*) Versus est Martialis l. 4. 6. Est autem Rhinocerotis nasum habere idem, ac naso suspendere adunco. Horatius sermon. Sat. I. 6. 5. II. 8. 64. & Persius l. 1. 12. Qui unctis indulgere naribus eodem dicit sensu l. 40. & nasum crispare III. 87. Græcis *μύρτιν* *εἰς* *ἴν*. Confer Cicer. epist. fam. XV. 19. sine.

II. In Argumentum.

c) *Turcorum*) Gentem vulgus Turcos, sed peritiores Turcas appellant, & hi Pomponium Melam, qui Claudii, Romanorum Imperatoris quinti, temporibus tres illos de Orbis situ libros edidit, autorem habent,

bent, quando Thyrfagetas & Turcas vastas incolere sylvas, ac venando ali scribit lib. i. fine. Quorum à partibus Analogia stare videtur, ut, quemadmodum Persa, Geta, Sarmata sive Sauromata, Scythia; sic etiam Turca, non Turcus, dicatur. Leunclavius tamen in Historia Musulmana passim Turcos, Turgos, Zurgos, Jurcos, Jurucos & Tzurucos, i. e. pastores vagabundos, qui Græcis *Νομάδες*; nominat. Obiter nota: Turca vastator est. Hinc Proverbum: Quà Ottomannicus transivit, ibi nec folia proveniunt, nec gramina. Crus. Turco Græc. VII. pag. 504. vel ubicunqve equus Turcicus ungulam impresserit, ibi gramen non crescit. Consult. Lansii Orat. pro Polon. pag. m. 373. Confer cap. IX. Barcla. in Leone animor. Nostris in epistolis Turcus ipsum, qui scripsit, scribive jussit, Tyrannum notat.

d; Co-

d) *Cognomen*) Colonienſis editio legit cognomenro.

e) *Ex auctis*) valdè auctis. Plaut. Stich. II. 2. 32. Colon. & Lipſ. legunt auctis.

f) *Byzantium*) Hæc Urbs à Pauſaniâ, Spartanorum Rege, condita, à Constantino poſtmodum gloriâ opibusque aucta atque renovata, & à nomine ſuo Conſtantinopolis dicta, circiter MDXL. annos ſacraſſimi imperii ſedes, totiusque Orientis caput fuit. Nunc tamen, proh dolor! ſœdiſſimæ atque impiſſimæ Turcarum gentis imperio ſubjacet. Supplem. Curtian. lib. I. num. 33. edit. Reiherianæ. Hodie à Turcis Stampolda & Stampol. dici ſolet, ex Græco εις τὴν πόλιν, quod iter eò facientes reſpondere ſolent percontantibus. Urbis ſitum & Portam, præter alios, deſcribit libro II. hiſtor. ſux Zofimus, Chriſtianorum omnium, ut eodem tempore Ennapius & Rutilius, hoſtis infeſtiſſimus. De
 anno

anno expugnationis ejus dissensus est inter autores. Anno Christi M. CCCC. LIII. factam dicit Helvicus Syftem. Chronol. Consentit historia Constantinopoleos Patriarchica Crusii, in qua sic legitur pag. 107. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅπῃ ἐπολέμησεν ὁ Σουλτᾶν μεχεμέτης ταύτην τὴν Κωνσταντῖνῶ-πολιν, ἦσαν χερόνοι διὰ Χρῆστῆ Ἰου-νήσεως χίλιοι, τετρακόσιοι, πενήντα τρεῖς, μᾶίῳ εἰκοσῆ ἑννάτῃ, ἡμέρα τρίτῃ. Eandem sententiam vide in Chronico Carionis, apud Dresserum, Calvissium in opere chronologico, Bucholcerum in indice chronolog. ex Æneæ Sylvii epist. 159. Christianum Matthiæ teatro histor. mihi 1017. Kromajer Eccles. in Polit. p. 543. Rupert. observ. ad Synopsin Befoldi p. 614. imprimis apud Leunclavium Histor. Musulm. p. 543. In Historiæ autem Constantinopoleos Politicæ libro I. pag. II. legitur: καὶ ἔτα ἔγονεν ἡ ἀλώσις τῆς ἀρείσεως τῶν πολέων

ων τούτης ἐν ἔτει 57) ξα^ω μὲν Μαίω
 κβ^η ἡμέρα τρίτη πρῶτῃ. Quibus è ver-
 bis Crusius editor annum M.CCCC.
 LII. evincit, testesq̄ve producit Isi-
 dorum Cardinalem in epist. Sabelli-
 cum VI. ennesad. 10. Gerhardum
 Mercatorem in Chronolog. tan-
 demq̄ve Franciscum Philelphum
 lib. X. epistolâ Xenophonti filio
 scripta Mediolanô X. Cal. Sextil.
 1452. Confer annal. Svevic. Crusii
 XII. 2. p. 565. Animadvertit hæc
 Calvisius, opere chronol ad annum
 1453. pag. m. 795. quando *Conjectura,*
ait quibus quidam moti hanc expugna-
tionem in præcedentem annum ponunt,
nullius sunt momenti, nec digna, quæ re-
sistentur. Imo ipse Crusius hac de
 sententia dubitare videtur VII. an-
 nal. Svevic part. III. pag. 309. Cur
 autem Alstedius in thes. chronol.
 p. 9. Constantinopolim anno 1454.
 captam esse scribat, non video; for-
 sitan à scurris, (sic Plautus assiduos
 cives

cives urbanos vocat) qui omnia se
 simulant scire, nec qui quam sci-
 unt, deceptus fuit.

g) *imperavit*) Lipsiens. legit: im-
 perat.

h) *Laudinius*) Colon. Landinus.

i) *earum*) Colon. earum cum re-
 sponfis latinas edidit.

III. In Epistolarum primam.

k) *Zancassano*) Zancassanus, aliàs
 Ufun Chasan, i.e. Chasan longus
 seu procertus, Rex fuit Persarum, qui
 Mahometen III. bello tentavit, sed
 bis ab illo victus est, anno nempe
 1473 & 1474. quò etiam præ ira & in-
 dignatione solitò tristior morbum
 contraxit, qui vitæ finem illi attu-
 lit. Leunclav. Histor. Mysulm. XV.
 § 88. seqv. Hunc Turcicas vires
 duobus vehementer attrivisse præ-
 liis, sed tertio tormentorum multi-
 tudine obrutum victorias superio-
 res infelici corrupisse exitu, scribit
 Melanchthon in chronico Cari-
 on.

on V. mihi 653. Bellum hoc ad annum Christi 1472. refert Crusius Turco-Græc. l. 24. Regem verò Adam Olearius in Hodœporico V. 30. pag. m. 634. Hassan Padschah alio appellat nomine.

l) atq; divisisse, in Lipsiensi legitur: Utqve divideris.

II.

m) *Ctesiphonem*) Ctesiphon hic urbis nomen est in Persia. Docet id Zosim. lib. 1. hist. pag. m. 3. De illa Johannes Tzetzes in chiliad. histor. anno Christi 1176. scriptis, chiliad. VI. init. ἡ ἱερουσόλων τυχεῖν μὲν πόλις Περσίδ' ἔμεινα.

n) *ex quo belli jure*) Lipsiens. Ut qui jure belli.

o) *Alexander Mag.*) Lipsiens Max. Coloniensis nudum ponit nomen.

IV.

p) *Bactrianos subegerim*) Lips. & Colon. Bactrianosqve subegerim.

q) *Inviuum*) In Coloniensi legitur: nimium.

V. r. mi-

V.

r) *mifimus Ctesiphontem*) Colon. in
Ctesiphontem *mifimus*.

s) *Pyrrhum*) Colon. *Forum*.

t) *Lipf. facile superarit*.

u) *ultra feptingentas*) *Lipf. & Col.*
totidemque pueros, ultra feptin-
gentas.

x) *Metatoribus*) *Col. Mercato-*
ribus.

y) *laborat*) *L. & C. curet.*

VI.

z) *post: impedimento sine*) *legun-*
tur in Colon. fequentia: Ut pote la-
feivz Veneris facilia arma, vanæque
divitiarum oftentationes. Qvz de-
sunt in Lipf.

a) *post: Contemnimus*) *In Colon*
fic legitur: Exemplo Alexandri ma-
gni, qvi militum fuorum acerba
paucitate promifcuam Darii multi-
tudinem strenuè superavit: nimi-
tum qvò imperita multitudo &c.
qvæ videntur addita præter neces-
fitatem.

D

VII.

b) *Saldanus*) Suldanus potius legendum, aut Sultanus. Vocabulum est Arabico - Turcicum, quod Imperatorem, Dominumve notat ex Ebræo שלטון aut Arabico سلطان â Rad. שלט Arab. سلطان dominatus est. Hinc Polon. Scholtys sive Scoltys, i. e. rusticorum præfectus, qui Germanis ein Schulße. Toti autem Orienti commune multis tribuitur dignitate præpollentibus, teste Hottingero Comp. theatr. Orient. part. III. c. 1. p. 112. quocum confer Busbeqv. epist. 144. Imprimis Turcarum tyrannus hoc nominis sibi vendicat, quasi solus & maximus Orbis Dominus. Hoc autem loco Sultanus Babyloniorum, sive Ægyptiorum (in Ægypto urbs erat Babylon, â Turcis hodiè Cair & Al Cair dicta, alia â Babylone Mesopotamiæ) intelligitur sine dubio, cujus Turcus infra epist. 64. mentionem facit.

a) *aut prudentia*) Col. ut vel prudentiâ.
VIII.

d) *Tu verò*) Lips. & Col. Tu verò
tamen.

e) *Nobis*) Lips. & Colon. Si nobis
&c. Si nobis &c. Si tyro &c.

f) *Nec porrò*) C. & L. ac nemo.
IX.

g) *Pontifici*) Pontifices Mahometis
II. tempore vixerunt sequentes. Ni-
colaus V. ab anno 1447. Calixtus III.
ab anno 1455. Pius II. ante Æneas
Sylvius, ab anno 1459. Paulus II. ab
anno 1465. Sixtus IV. ab anno 1471.
usq; 1484. Horum cui literas mise-
rit Turcus, non constat. Quid si
ad Pium II. qui in fine epistolarum
Turci carmini respondet, scrip-
serit.

XII.

h) *vel libidine*) Lips. vel etiam ipsa
libidine.

XV.

i) *post cladem deliberatio*) Lips. post
cladem belli deliberatio.

D 2

XVI,

XVI.

k) *pro: tua ex dementia*) Colon. legit;
Impudentissime.

XIX.

l) *pro: Genuensibus*) Col. Januensibus.

XX.

m) *propulsamus*) Colon. propulsavimus.

XXII.

n) *sed nobis*) Colon. sed magis nobis.

XXIV.

o) *retulisse*) Lips. & Col. intulisse.

XXV.

p) *Tarsum*) L. & C. Tarsiam.

q) *Phreatis*) Col. Pheatris.

XXIX.

r) *serò*) In Col. non extat.

XXXVIII.

s) *& habebimus*) necq; in L. neq; in Col. extat.

XXXIX.

t) *Post: cum Rectoribus*) legitur in Col. qui sentiant.

XL.

v) *Hostilibus*) Lipf. & Col. *Hosti-*
bus.

XLII.

x) *Libertatem*) Col. *dignitatem.*

XLIII.

y) *affuit*) In Col. *Obfuit.*

XLIV.

z) *gerendis*) Col. *in gerendis.*

XLV.

a) *quam ferre*) L. & C. *quam au-*
ferre.

b) *calamitatibus*) C. *tot calamitati-*
bus.

XLVII.

c) *Mittatis*) L. & C. *mittite.*

XLIX.

d) *multa post ad bellum cogi*) Col.
multas post injurias cogi.

L.

e) *Post: profundo: legit Col. par-*
tim etiam hostium confictu pe-
riere.

LI.

f) *liberabunt*) L. & C. liberarent.

LIII.

g) *debetur*) Col. habetur profecto.

LV.

h) *quum quidem*) Col. quos quidem.

LVI.

i) *Mitylenei*) Lips. Bithynii.

LVIII.

k) *superari*) L. vitiose: separari

LXI.

l) *magnitudo par esset*) Ita L. & C. Nos autem $\tau\delta$ par omisimus.

LXIV.

m) *choum*) Col. Con.

LXV.

n) *credidimus*) Col. credimus.

LXVII.

o) *officium vos facere*] L. & C. id facere.

LXX.

LXX.

p) *difficillimè*) Col. *difficilè.*

LXXII.

q) *à captivis*) L. & C. *præpositio-*
nem A omittunt.

LXXVII.

r) *quoniam*] Col. *quomodo.*

LXXVIII.

s) *pulcherrimum*] Col. *plurimum.*

Ferdinandus, cujus his in Epist. fit men-
tio, Rex fuit Hispanie, nominis ejus V. ce-
gnomine Magnus, Caroli V. Imperatoris
Avus maternus.

LXXIX.

t) *declarabimus*) Col. *declaramus.*

LXXXI.

u) *Undiquaq;*) in L. *non extat.*

x) *sanctius nobis*) Col. *par nobis.*

LXXXIII.

Epistolam hanc, quibusdam in
locis mutatam, uti olim expressa
fuit, hic adscribam integram:

D 4

Quod

Quod multis sæpè usu evenit,
 (Col. Quod multis usu venit) ut
 vel metu aliquo aut necessitate in
 alios plerumque deteriores fiant.
 Vobis quippe natura loci tribuit,
 omnium fore pessimos, qui veluti
 incondita vulgi barbaries nullis le-
 gibus tenemini. Cum tamen ad
 nos nec pecunias, nec in tempore
 legatos (Col. cum tamen ad nos nec
 legatos, nec in tempore pecunias)
 miseritis, illas quidem exhibere,
 (Col. illas exhiberi) nobis per vim
 debere ostenditis.

LXXXV.

y) *videbantur*) L. videntur.

LXXXVI.

z) *pro nitimur* Col. legit: in ti-
 more.

a) *et gratiam*) L. & C. ad gratiam.

b) *arg. domesticos*) superfluum mi-
 hi videtur in Lips.

LXXXVII.

c) *persvasi sumus*) L. persuasimus.
 Col.

Col. & Crusius in Turco. Græc. p.
498. intelleximus.

d) paresq; cum Atheniensibus) L. &
C. paresq; Atheniensibus.

e) significavimus) Crusius loco jam
citato præcavimus.

IV. In Additamenta.

f) Distichi hujus autorem Inno-
centium IV. circa medium seculi
XIII. Pontificem, facit Simon Major-
lus, illudq; ad Fridericum II Rom.
Imperatorem, qui, quinq; etiam
anathematis fulmine petitus, maje-
statem Imperii strenuè asseruit, mi-
sisse scribit parte 1. dier canic.
pag. 44.

g) *sustulit*) Lips. vertit &.

h) *percutit*) Lips. & eunt.

COROLLARIA.

I.

MAhometus II. Amurathi
II. Patri successit mortuo,
An. Christi 1450. qvi non
Turcarum solum, qvorum fa-
ctus est Rex, sed hominum
sceleratissimus fuit omnium.
Namqve nec DEI credidit,
qvam Metaphysici vocant, exi-
stentiam; nec Patriarchas mo-
dò & Prophetas habuit ludi-
brio, sed & ipsum Mahome-
tum, legislatorem suum, falsi-
tatis arguit & mendacii. Hunc,
postqvam Christianis XII. re-
gna

gna, & in illis ducentas Ur-
 bes atqve opida ademisset, tor-
 mina ventris sustulerunt é me-
 dio, & excruciatam in tartara
 miserunt bestiam, cum vixis-
 set annos LVIII. & regnâset
 XXXI. Multa crudelitatis
 edidit specimina, qvorum u-
 num alterumve adscribere
 non pigrabimur. Maximè
 tam viros illustres, qvàm facta
 illorum cognoscendi fuit cu-
 pidus, hinc plurimas Græco-
 rum æqve ac Romanorum hi-
 storias in suam verti jussit lin-
 gvam. Delectatus etiam pi-
 cturia à Venetis, ut excellen-
 tem sibi, cujus opera in depin-
 gendis uteretur imaginibus,
 pictorem mitterent, per lite-
 ras petiit. Miserunt illi Gen-
 tilem Bellinum, artis suæ pe-
 ritif.

ritissimum, qui, à Turca pin-
gere inter alia caput decolla-
tum iussus, exhibuit illud ele-
gantissimè. Turcus autem,
errati quippiam continuò ani-
madvertens, illudqve pictori
liquidò ostensurus, extemplo
cuidam, qui circumstabant,
satellitum, in conspectu Belli-
ni, caput jubet amputari, ei-
qve in abscisso errorem de-
monstrat digito. Confer Man-
lii loc. comm. de quinto præ-
cepto, pag. mihi 288. cum Li-
ppii notis & exemplis politicis
pag. m. 65.

II.

Idem Tyrannus, cum Con-
stantinopolim obsideret, civi-
um quidam, Constantino VIII.
Imperatori infensus, magna
vi auri, & unius Mahometi filia-
rum

rsi nuptiis, prodicionem urbis
 pactus est. Potitus urbe Maho-
 metus anno salutis 1453. 4. Cal.
 Junii, qui Christianis omnibus
 funestus quotannis esse debet
 dies, magnum auri pondus
 afferri iussit in medium, &
 conversus ad proditorem, qui
 inquit, filiam meam uxorem
 tibi, cum dote, quæ præsens
 est, deposcis, cutem hanc, cum
 Christianus sis, exuas oportet,
 ut Mahometicâ dignus
 sponsa fias. Quô dicto car-
 nifex extemplo adest, qui ho-
 minem excoriatum, postquam
 cineres cum sale calidis in-
 spersisset vulneribus, lecto mox
 cooperit, quasi nova cutis hac
 illi ratione succrescere posset.
 Sic dignas perfidiæ poenas à
 truculentissimo tyrannorum.

proditor tulit neqviffimus.
 Cuspin. in vitâ Constantini
 VIII. Imper. Quam tamen
 crudelitatem alii Solimanno
 II. adscribunt.

III.

Sed & tertium, cum facere
 huc videatur, non omitten-
 dum est exemplum, quô ca-
 ptivam homo execrandus ma-
 ctavit sine causa, & inexpia-
 tam proh dolor! misit ad or-
 cum. Redactâ nimirum in-
 potestatem, ut dictum est, Con-
 stantinopoli, virgo quædam
 venit in prædam formâ sin-
 gulari, Irene nomine, annum
 ætatis agens XVII. Obtulit
 miseram Tyranno è ducibus
 qui ceperat, cujus aspectu, mo-
 rum svavitæ & elegantîâ vul-
 neratus adeò lascivus fuit ju-
 ve-

venis, ut nihil, nisi Irenen-
 dies noctesq; cogitaret, ejus sine
 consuetudine vitā sibi omnem
 acerbam putans. Usurariam
 habuit per triennium, ad mi-
 nistrationem interim imperii
 Bassarum commisit fidei, non
 sine summa civium & subdi-
 torum offensione, quos omni-
 bus, quā plurimūm lucri ut
 facerent, injuriis onerabant.
 Janizaris etiam mollitiem il-
 lam & desidiam ægrè ferenti-
 bus, nemo tamen terocis ad-
 eò ingenii Principem, puel-
 lam qui Græcam tam efflictim
 amabat & perditè, ut imperi-
 um citius, quā scortum de-
 certurus videretur, monere
 audebat, metu supplicii capi-
 talis. Omnes igitur abalie-
 nari ab illo, ac Imperatorem
 alium,

alium, qui potentia non solum conservandæ, verum, etiam augendæ idoneus esset, tacitis à Deo votis flagitare. Verùm quid tandem? Fortè in horto obambulabat Mahometus, cum accederet Mustapha, heros fortissimus, qui veniam præfatus, quò res in statu sint, edictat, omnium in ipsum odia ardere, rempubl. labefactari, majestatem vili pendì, dum ipse amoribus Græcæ irretitus puellæ curam imperandi omnem vel remiserit, vel penitus abjecerit. Etiam atque etiam, quò se præcipitet, perpendat, & omnibus sibi modis caveat, ne degenerando à majoribus gloriæ, illorum subactis tot regnis acquisitæ maculam adpersisse videatur. Plura
fue-

fuerunt, quæ prolocutus est
 hanc in sententiam. Quibus
 Imperator auditis æstuarè ani-
 mo, & quid consilii caperet,
 non satis videre; cum hinc im-
 perium, inde mulier ipsum ad
 se traheret. Respondet demum;
 Autaci monitoris licentiæ, (cu-
 jus secum educati fidelem sem-
 per operam expertus esset) ve-
 niam se impertiri: Ceterum,
 modicò, tum ipsi, tum aliis, ap-
 pariturum intervallo, se, si ve-
 lit, frenare animum, & cupidi-
 tatem coercere posse; curaret
 interim, ut Bassæ & Duces mili-
 tares, qui Constantinopoli, po-
 stridiè in aula comparerent o-
 mnes. Facto hoc ipse prandet
 suis cum deliciis, atque ut comat
 se atque exornet quàm festi-
 vissimè, jubet. Ita cum pellice,
 quam

qvame xovo prodiisse jurasses
 non immeritò, progreditur,
 diu expectatus, illamq; levâ du-
 cens, ubi â Proceribus, qvô par
 fuit, honore exceptus est, con-
 sistit in medio, trucietiam co-
 ronam vultu obiens, quis, si
 tantâ capiatur pulchritudine,
 jure sibi vertere possit vitio,
 qværit: neminem enim for-
 mam ejusmodi regiam intue-
 ri posse, qui non admiretur il-
 lam, & vel qvadam cum jactu-
 ra exosculari cupiat. Hinc, ut
 ad Principum gratiam loqui au-
 licorum mos est, omnes ejus
 excusare factum, & meliorem
 in partem interpretari, formâ
 non tam visendâ, quam admi-
 randâ, obstupefacti. Pergit Im-
 perator: At manifestum faciam
 vobis hodiè, nullâ adeò re ine-
 scari

scari me posse, & implicari, no-
 minis ut Osmanici, & Majorum
 gloriae dememinerim. Dixit,
 & sinistra capillos apprehendens
 infelicissimæ educit gladium,
 unicoq; ictu. in conspectu
 omnium, obruncat non opinantem,
 adjicitq; latro nefarius: Cognoscitis,
 opinor, ecquid Imperator vester
 affectibus queat imperare. Moxq;
 bellum apparans Belgrado se
 obsidente accingit. Vide Crus.
 annotat. ad lib. i. Turco Græc.
 p. 101. & Pontan. in Bellar.
 attic. p. 668.

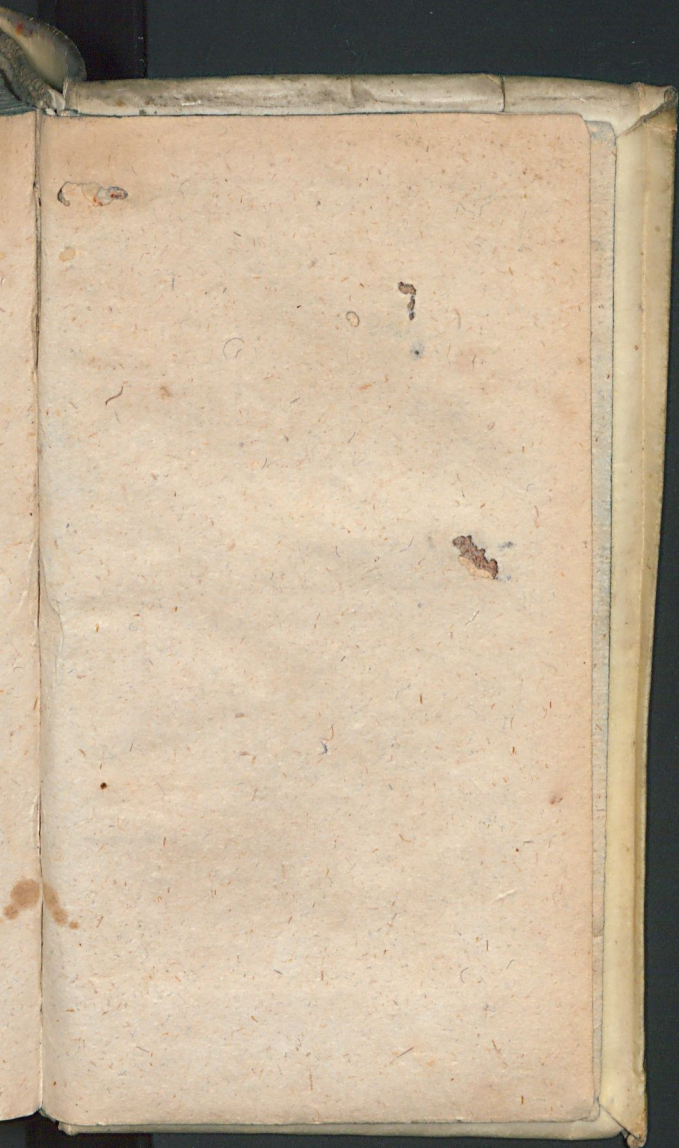

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and mostly illegible due to fading and bleed-through. Some faint words are visible, including "Handwritten text" and "Handwritten text".

44 ¹²/_{h, 13}

ULB Halle

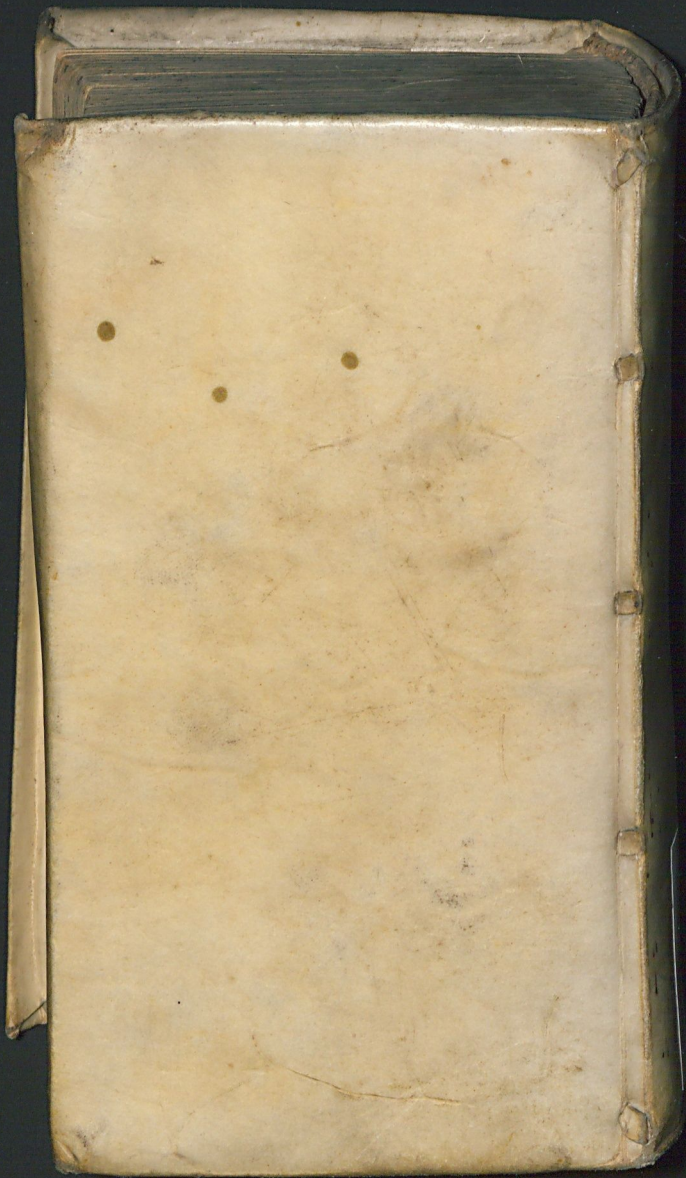
3

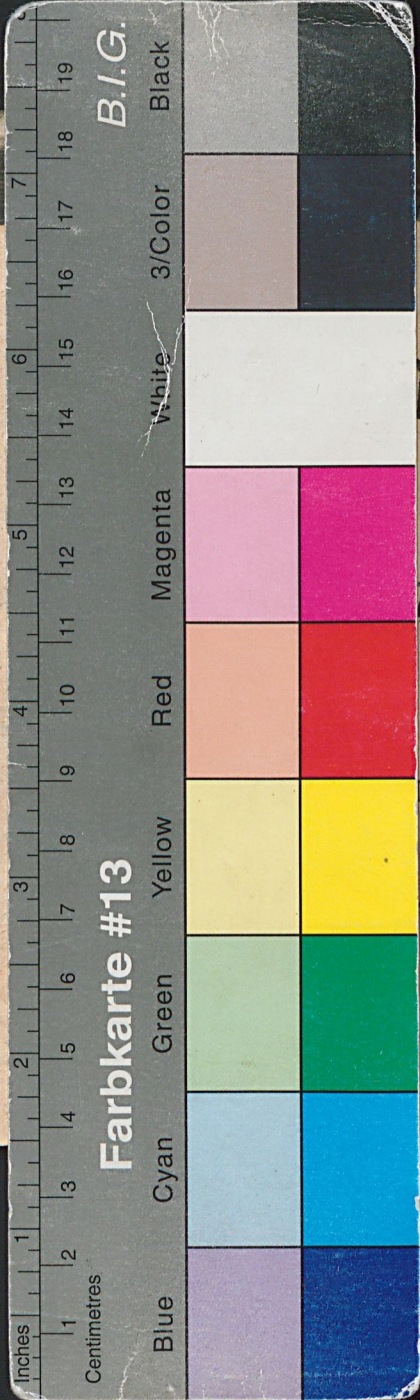
005 967 791

VD 77

B.I.G.

Farbkarte #13

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

2

Magni Turci,
h. e.
MAHOMEDIS SECUNDI,
Turcarum Imperatoris,
qvæ extant
EPISTOLÆ,
à
CL. LAUDINIO,
qvondam editæ,
Jam vero
in Gratiam studiosæ Juventutis
cum brevibus notis diversisq; lectio-
nibus luci denuò expositæ
& revisæ.
LIPSIÆ,
Sumptibus Michaëlis Güntheri,
Bibliopolæ Dresdensis,
AN. 1689.

